

Budbäraren möter biskop **Johan Dalman** som berättar om sina inspirationskällor, om bönen som både en form av underhållsarbete och en strömmande glädje – och vad han ser som kyrkans största utmaningar idag.

Text **Magnus Persson** Bild **Rickard L Eriksson**

BISKOPEN SOM TAR
GLÄDJEN
PÅ ALLVAR

Biskop Johan Dalman strålar ikapp med solen när han tar emot oss vid Strängnäs domkyrka en av försommarens varmaste dagar. Sådan är också mångas bild av honom: den leende biskopen, en glädjens apostel. Även icke kyrkvana har lagt märke till hans glädje via tv-sändningar, där han i rollen som överhovpredikant i svenska kungahuset medverkat vid dop i kungafamiljen. En före detta medarbetare, som jag talar med, bekräftar bilden men vill komplettera den, och menar att hos biskop Johan är glädjen och lekfullheten förenad med ett djupt allvar.

– Glädjen är genuin, det är inte något påklistrat. Men den har också skapat problem för mig. Genom livet har jag mött ett ifrågasättande, både i skolan och i lumpen, men även i kyrkan. Folk har reagerat och frågat: »Varför är du så glad?« När jag var ung och arbetade på kyrkokansliet med teologiska frågor kunde jag känna ett behov av att dämpa mig och framställa mig mer seriös, beskriver Johan med ett skratt, och fortsätter:

– Men glädjen precis som sorgen är djupt seriös. Glädjen i den kristna tron är ju inte ytlig utan springer fram ur provning. Erfarenheten och vissheten om att tron faktiskt håller. Om detta vittnar de första kristna som hade tillgång till den glädje som tron skänker, trots hårt motstånd där de ständigt kastades

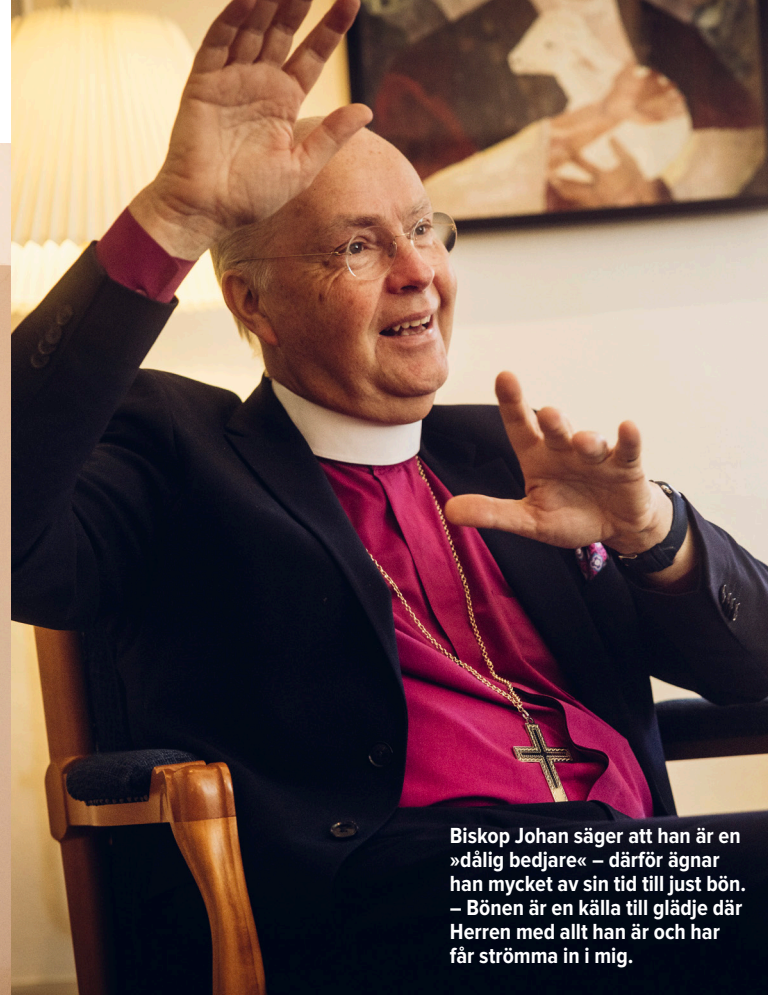

mellan hopp och förtvivlan.

Vi samtalar om glädjen som ett signum för kyrkan och evangeliets glada budskap. Jag frågar honom om vår kyrka skulle behöva förknippas mer med just glädje.

– Kanske att vi kan vara alltför återhållsamma med känslouttryck och är lite för lagom. Samtidigt är många av våra käraste psalmer fyllda av denna glädje. I mässan i morse sjöng vi: »Han är min glädje, han är min sång«.

När jag frågar ur vilka källor han själv hämtar sin glädje, betonar han först och främst att »det är befriande att kunna skratta åt sig själv«.

Biskop Johan säger att han är en »dålig bedjare« – därför ägnar han mycket av sin tid till just bön. – Bönen är en källa till glädje där Herren med allt han är och har får strömma in i mig.

– Det är en aldrig sinande källa till glädje. Precis som man ibland vill gråta över sig själv. Nyfikenhet på livet och på människor, hela tillvaron, är en hållning som ofta leder till glädje.

Vårt samtal rör sig sömlöst in i bönen värld – ett ständigt återkommande tema när Johan talar. Han gör Martin Lönnebos ord till sina egna när han säger att han är en dålig bedjare, och just därför behöver ägna tid åt bön i olika former.

– Varje morgon börjar på samma sätt. Jag sitter i morgonrock med en kopp te och en mängd böneböcker och appar på mobilen som leder mig genom olika bibeltexter och böner. Jag avslutar alltid min morgonbön med att falla på knä och be Herrens bön.

Hans senaste bokutgivning är en översättning och bearbetning av en bönebok från

JOHAN DALMAN

Ålder: 64 år.
Intressen: Måla tavlor, renovera och fixa med hus.

Familj: Hustrun Margareta och tre vuxna barn utspridda i Amsterdam, Melbourne och Stockholm.

Gör: Biskop i Strängnäs stift sedan 2015 och överhovpredikant vid svenska kungahuset.

Valspråk: »Följ med och se!«
Favoritbibelord: Så många, men just nu vill jag skicka med Jesaja 55:1. Vår valuta inför Gud är vår törst och vår längtan, vår tomhet är vårt största kapital inför Gud.

Läser just nu: *If This is a Man* av Auschwitz-överlevaren Primo Levi.

1930-talet av den skotske prästen och teologen John Baillie. Boken har varit en kär följeslagare i Johans personliga böneliv och är ett uttryck för att vi behöver olika hjälpmedel – ord och strukturer – för att bönen ska bli central i våra liv.

– Bönen är en källa till glädje där Herren med allt han är och har får strömma in i mig. Det känner man inte alltid av i stunden, men det är en förvisning som skapar ett förhållningssätt i bönen. Bönen är inte en upplevelseindustri, snarare ett underhållsarbete. Lite som att borsta tändarna – sällan en känslöstormande upplevelse, men det gör nytta.

Med orden »be, bry dig och fira gudstjänst« beskriver Johan det som han kallar för själva baslinjen i det kristna livet. Precis som en jazzlåt innehåller improvisationer och solon men vilar på en genomgående basgång, är det utifrån vilan som det mer spontana och underbara i livet kan uppstå.

– Det är klart att vi kan ha förhoppningar på olika saker, men vår förtröstan måste vila på baslinjen – vad Jesus har sagt och lovat. →

Gud är ingen skraplott där vi hoppas på tur. Till Gud kan vi komma i förtröstan. Han är helt oberoende av våra kalkyler och förhoppningar. Han har lovat att vara där och möta oss oavsett omständigheter. Därför behöver vi jobba om vår förhoppning till förtröstan, säger Johan och tillägger:

– Som präster kan vi känna av och ibland drivas på av dessa förhoppningar, både från oss själva och från andra. Men vår uppgift är att alltid leverera det som är basen, vilket är oberoende av tillfällig inspiration.

Under åren 2003–2008 var Johan Dalman sekreterare för ekumenik med ansvar för Svenska kyrkans ekumeniska kontakter.

Ett arbete där han fick bekanta sig med många olika samfund men samtidigt ännu mer fördjupa sig i Svenska kyrkans egen själ och identitet.

– Jag växte upp i ett rikt församlingsliv som hade inslag av både det gammalkyrkliga och det högkyrkliga, men en av kyrkorna hade även en stark EFS-prägel. Jag fick därför lära känna ett brett spektrum av fromhetstraditioner redan i ungdomen. Som litet barn kom jag även i kontakt med den katolska traditionen när jag gick på lekskola hos de tyska ordenssystrarna i Göteborg.

England i allmänhet och den anglikanska kyrkans fromhet i synnerhet har gjort stort intryck på honom, inte minst värderar han

flera av de anglikanska teologerna högt. Johan nämner framför allt Rowan Williams, ärkebiskop av Canterbury 2002–2012.

– Den anglikanska kyrkan innehåller allt ifrån en högkyrklighet som nästan är mer katolsk än den romerska till de mer evangeliskt lågkyrkliga »t-shirt församlingarna«, säger Johan lite skämtsamt, som själv tillbringade en tid av forskarstudier i Oxford.

Som Svenska kyrkans representant deltog Johan vid den stora Lambeth-konferensen 2022, där världens alla anglikanska biskopar samlas vart tionde år. Han menar att det vid ett sådant tillfälle blir tydligt att den största och växande delen av den anglikanska

kyrkogemenskapen inte finns i England utan i det globala syd med betoning på Afrika. De är mer evangeliskt präglade och använder sig mer av modern lovsång än traditionella psalmer. Men det anglikanska draget som gjort starkast intryck på Johan är snarare den robusta sakramentala trosidentiteten där man helt och fullt litar på och vilar i det objektiva.

– Somliga skulle hävda att det är oattraktivt och inte så inbjudande, men jag hävdar motsatsen. Det förutsätter ju ingen egen prestation utan hur det än är så kommer Gud till oss enligt sitt löfte. Det finns en väldigt inbjudande vila i detta när en sådan gudstjänst

betoning på den enskildes kallelse. Utmaningen är kanske att ha blicken fäst på det stora uppdraget och inte fastna i enskilda tolkningsfrågor.

Vi kommer tillbaka till kyrkans utmaning att härbärgera mångfalden, att balansera tydlighet och rymlighet.

– Barnen i en familj är inte exakt lika och det vill vi ju inte heller. Så får det vara även i kyrkan med våra olika fromhetstraditioner. Ibland talas det så mycket om låga trösklar, men när jag samtalar med ungdomar så blir det klart för mig att de önskar trösklar, att de uppskattar när tron blir tydlig. →

»Gud har lovat att vara där och möta oss oavsett omständigheter. Därför behöver vi jobba om vår förhoppning till förtröstan.«

firas väl och inte blir någon form av teater. Den är positivt förutsägbar utan onödiga överraskningar. Jag tror nämligen att det är en fördel att människor vet vad som ska hända. Jag älskar även den fria lovsången, men den sätter liksom igång andra delar av mig.

Den anglikanska kyrkan lever med stora spänningar som de försöker hantera och i någon mån verkar bejaka. Vi kommer in på samtalet om EFS som inomkyrklig rörelse i Svenska kyrkan, där det finns vissa likheter. Johan berättar stolt att han är riksdagsmedlem i EFS sedan länge och beskriver sin bild av rörelsen:

– EFS förknippar jag med en bedjande gemenskap med glädje över bibelordet och som laddar ordet mission med positiv förväntan. Det finns stor initiativrikedom som ofta börjar i det lilla och en

Porträtt

Men det behöver presenteras på ett icke-moraliserande sätt, som ett erbjudande.

Jag frågar honom vad han ser som vår egen kyrkas stora utmaning idag.

– Först och främst att kyrkan är du och jag. Inte en central myndighet där någon annan tar hand om vad som behöver göras. För det andra behöver vi betona den kristna trons verklighet här och nu. Kristendomen bygger på historiska händelser som vi behöver förhålla oss till och fördjupa oss i. Men tron är en levande realitet här och nu – den sidan kan komma fram bättre.

Johan betonar att tron inte är ett intellektuellt pussel, utan en livslång nyfiken upptäcktsfärd tillsammans med Kristus. Ett förhållningssätt som präglade biskopens valspråk – Jesu inbjudande ord till de första lärjungarna: »Följ med och se!«

Hans syn på uppdraget är att en biskop egentligen bara är en vanlig församlingspräst som är utlånad, och han tycker inte om uttrycket att »arbets som präst«. Han menar att det ligger på ett djupare plan, det är ett kall och en förmån. Förutom biskop är Johan sedan 2015 överhovpredikant i det svenska kungahuset, en

uppgift man blir utsedd till av kungen själv via riksmarskalken.

– Kungafamiljen är fromma människor, så det här är en funktion de tar djupt seriöst. Det upplever man tydligt när man är där. Förutom det regelbundna gudstjänstlivet som sker i Kungliga Hovförsamlingen i Slottskyrkan som leds av Michael Bjerkhagen, så står jag till kungens förfogande. Det innebär medverkan och närvaro vid några återkommande traditioner och speciella högtider. Det är en stor glädje och ett ärofyllt uppdrag.

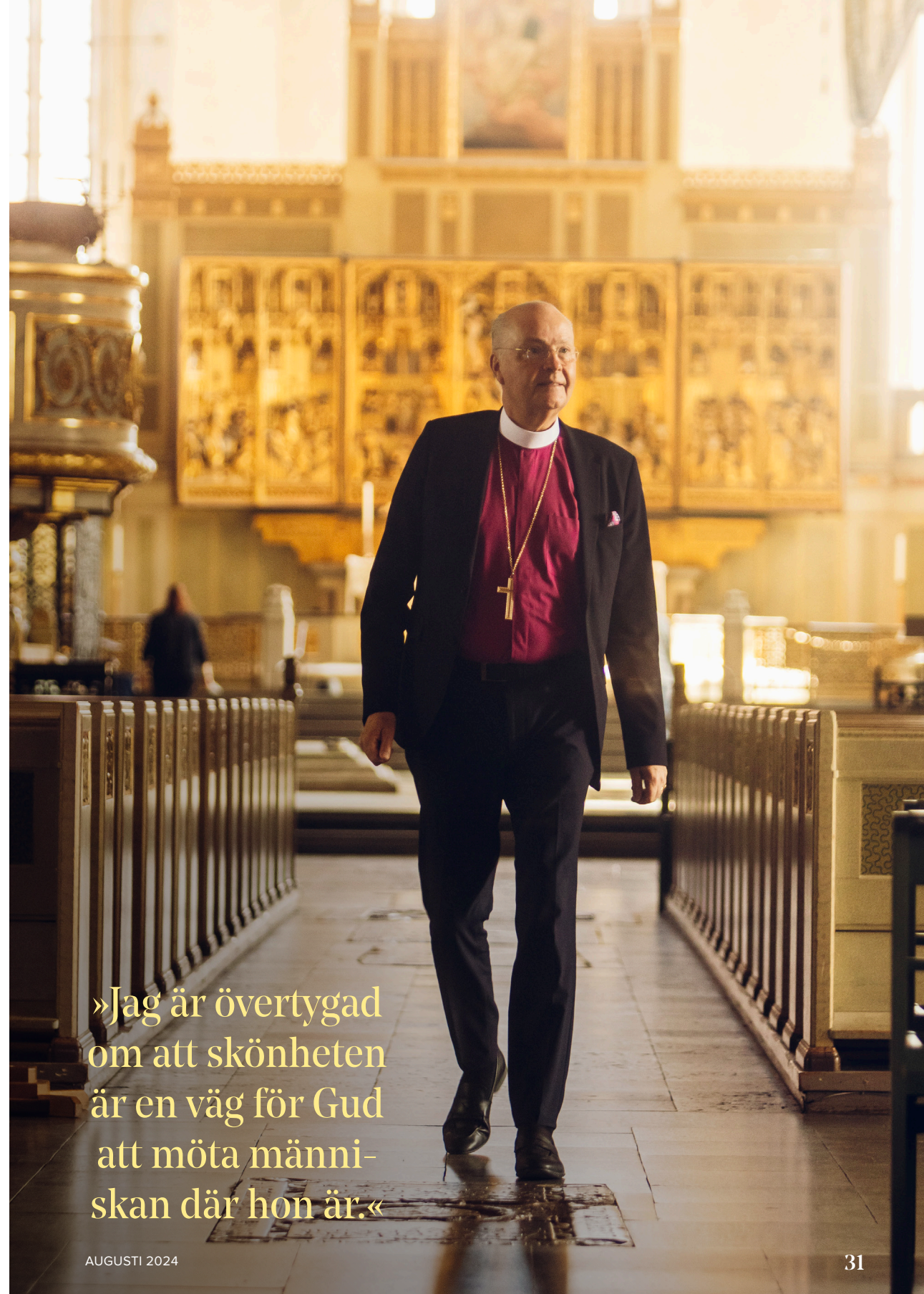
Som biskop har han ett hektiskt schema och stort ansvar. För att koppla av tycker Johan om att måla, men även renovera hus och ta långa promenader i naturen. Vi sitter i biskopens vackra arbetsrum som har en interiör och en atmosfär som vittnar om hans känsla för estetik och konst.

– Jag har alltid ritat och tecknat. När jag fyllde 50 började jag måla i olja, sedan gick jag över till akryl och började måla av kända konstverk. Målandet är verkligen avkopplande och jag är övertygad om att skönheten är en väg för Gud att möta människan där hon är, konstaterar Johan, som även läst konstvetenskap och disputerade 1989 med avhandlingen *Guds tilltal i det sköna*.

Vi avslutar vårt samtal med att se framåt. En dag ska biskopen lägga ner sin stav. Jag undrar hur han skulle vilja bli ihågkommen som biskop i Strängnäs.

– Att jag var där jag var, väldigt närvarande i nuet, i mötet med människor och i mina olika uppgifter. Inte sneglande mot nästa uppdrag för att hasta vidare. Att jag upplevdes som ärlig, öppen och sann i mina avsikter. Helt enkelt: vad folk såg var också det de fick. 🌿

Biskop Johan har målat av många tavlor av konstnären Picasso.

»Jag är övertygad om att skönheten är en väg för Gud att möta människan där hon är.«